

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی بین شیوه‌های فرزندپروری و شایستگی‌های اجتماعی فرزند-والد با پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان است. از بین مدارس متوسطه ناحیه چهار شیراز پایه نهم، ۴ مدرسه به طور تصادفی ساده انتخاب، سپس از بین کلاسهای پایه‌ی نهم هر مدرسه یک کلاس بطور تصادفی انتخاب شد. پرسشنامه‌ها در هر ۴ کلاس توزیع گردید و از دانش‌آموزان خواسته شد پرسشنامه پذیرش اجتماعی را خود و دو پرسشنامه دیگر را والدینشان پر کنند. در این پژوهش از پرسشنامه شیوه‌های فرزند پروری بامریند برای بررسی الگوهای نفوذ و شیوه‌های فرزند پروری والدین، پرسشنامه شایستگی اجتماعی فرزند-والد برای ارزشیابی شایستگی‌های اجتماعی بین فرزندان و سرپرستان آنها در خانه و از پرسشنامه پذیرش اجتماعی که توسط کراون و مارلو ساخته شده است برای بررسی میزان تمایل پاسخگو به مورد پذیرش اجتماعی بودن استفاده شد. روش‌های آماری در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در آمار توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در آمار استنباطی از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چندگانه و آزمون هتلینگ استفاده شد. در مجموع نتایج این پژوهش نشان داد که رابطه معناداری بین شیوه‌های فرزند پروری و پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان پایه نهم وجود ندارد ولی بین شایستگی‌های اجتماعی فرزند-والد و پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان پایه نهم رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بهترین پیش‌بینی‌کننده‌های پذیرش اجتماعی، شیوه فرزند پروری اقتدار منطقی و استبدادی بوده است. همچنین رفتار شایستگی‌های اجتماعی فرزند-والد پیش‌بینی مناسب و معنی‌داری برای پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان می‌باشد.

واژگان کلیدی:

شیوه‌های فرزندپروری، شایستگی‌های اجتماعی فرزند-والد، پذیرش اجتماعی

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۱-مقدمه	۲
۲-۱-بیان مسئله	۴
۳-۱-اهمیت و ضرورت پژوهش	۷
۴-۱-اهداف تحقیق	۹
۵-۱-فرضیه‌های تحقیق	۱۰
۶-۱-تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها	۱۱
۱-۶-۱-تعاریف مفهومی	۱۱
۲-۶-۱-تعاریف عملیاتی	۱۲

فصل دوم : ادبیات و پیشینه ی تحقیق

۱-۲-پیشینه‌ی نظری پژوهش	۱۴
۱-۱-۲-خانواده و تعلیم و تربیت	۱۴
۲-۱-۲-ابعاد خانواده	۱۷
۳-۱-۲-روش‌های مطالعه‌ی خانواده	۱۸
۱-۳-۱-۲-مصاحبه و پرسشنامه	۱۸
۲-۳-۱-۲-مشاهده‌ی مستقیم	۱۸
۴-۱-۲-مشکلات بررسی تأثیر خانواده بر چگونگی رشد شخصیت فرزندان	۱۹
۵-۱-۲-انواع خانواده، روش برخورد با فرزندان، پیامدها و نتایج	۲۰
۶-۱-۲-خانواده و شیوه‌های فرزندپروری	۲۳
۷-۱-۲-شیوه‌های فرزندپروری	۲۶
۸-۱-۲-عوامل تعیین کننده‌ی روشهای فرزندپروری	۲۷
۱-۸-۱-۲-خصوصیات و اعتقادات والدین	۲۸
۲-۸-۱-۲-شخصیت و رفتار فرزند	۳۰

- ۳۰-۱-۲-۳-۸-۱-۲-زمینه‌های اجتماعی.....
- ۳۰-۱-۲-۹-۱-۲-مدلهای تربیتی.....
- ۳۱-۱-۲-۱-۹-۱-۲-شیوهی فرزندپروری از دیدگاه بامریند.....
- ۳۲-۱-۲-۲-۹-۱-۲-پژوهش بامریند درباره‌ی سبکهای والدین و رفتار کودکان.....
- ۳۴-۱-۲-۳-۹-۱-۲-شیوه فرزندپروری از دیدگاه کلر هالس.....
- ۳۴-۱-۲-۴-۹-۱-۲-شیوهی فرزندپروری از دیدگاه شیفر.....
- ۳۵-۱-۲-۵-۹-۱-۲-شیوهی فرزندپروری از دیدگاه مارتین هافمن.....
- ۳۶-۱-۲-۶-۹-۱-۲-شیوه‌های فرزندپروری از دیدگاه زیگلن.....
- ۳۷-۱-۲-۷-۹-۱-۲-شیوه‌های فرزندپروری از دیدگاه گوردن.....
- ۳۷-۲-۲-۸-۹-۱-۲-شیوه‌های فرزندپروری از دیدگاه شریعتمداری.....
- ۳۸-۱-۲-۹-۹-۱-۲-شیوه‌های فرزندپروری از دیدگاه تقواپسند.....
- ۳۸-۱-۲-۱۰-۹-۱-۲-شیوه‌های فرزندپروری از دیدگاه لطف آبادی.....
- ۳۸-۱-۲-۱۱-۹-۱-۲-شیوه‌های فرزند پروری از دیدگاه شرکاوی.....
- ۳۸-۱-۲-۱۰-۱-۲-روش‌های فرزند پروری و تاثیرات آن.....
- ۳۹-۱-۲-۱-۱۰-۱-۲-تقویت.....
- ۴۰-۱-۲-۲-۱۰-۱-۲-تنبیه.....
- ۴۰-۱-۲-۳-۱۰-۱-۲-روش‌های استدلالی.....
- ۴۰-۱-۲-۴-۱۰-۱-۲-تقلید و همانند سازی.....
- ۴۱-۱-۲-۱۱-۱-۲-شرایط موفقیت در فرزند پروری.....
- ۴۲-۱-۲-۱۲-۱-۲-مدیریت زمان خانواده.....
- ۴۳-۱-۲-۱۳-۱-۲-آرمانهای فرهنگی و تربیت فرزند.....
- ۴۳-۱-۲-۱۴-۱-۲-نظریه شخصیت.....
- ۴۴-۱-۲-۱۵-۱-۲-شخصیت مجری- بازیگر- خالق.....
- ۴۵-۱-۲-۱۶-۱-۲-سبک والدینی ناسازگارانه و انحراف رفتاری.....
- ۴۶-۱-۲-۱۷-۱-۲-ویکردهای نظری به تعامل والد- فرزند.....

- ۴۶.....۱-۱۷-۱-۲-نظریه روان تحلیل گری
- ۴۶.....۲-۱۷-۱-۲-نظریه صفات
- ۴۷.....۳-۱۷-۱-۲-نظریه رفتار گرایی
- ۴۸.....۴-۱۷-۱-۲-نظریه یادگیری اجتماعی
- ۴۸.....۵-۱۷-۱-۲-نظریه انسان گرایی
- ۴۹.....۶-۱۷-۱-۲-نظریه پذیرش، طرد والدین
- ۵۰.....۱۸-۱-۲-رابطه بین تربیت و اجتماعی شدن
- ۵۱.....۱۹-۱-۲-فرایند اجتماعی شدن یا جامعه پذیری
- ۵۲.....۲۰-۱-۲-خانواده و جامعه پذیری
- ۵۴.....۲۱-۱-۲-نقش خانواده در فرایند اجتماعی شدن (مسیر اولیه به سوی اجتماعی شدن)
- ۵۶.....۲۲-۱-۲-عوامل موثر در اجتماعی شدن در خانواده
- ۵۶.....۱-۲۲-۱-۲-الگوها و شیوه های رفتار والدین
- ۵۷.....۲-۲۲-۱-۲-خواهران و برادران
- ۵۷.....۳-۲۲-۱-۲-ساخت خانواده
- ۵۷.....۴-۲۲-۱-۲-ترتیب تولد
- ۵۸.....۵-۲۲-۱-۲-جامعه پذیری موفق
- ۵۸.....۶-۲۲-۱-۲-جامعه پذیری ناموفق
- ۵۸.....۲۳-۱-۲-نظریه پرورش اجتماعی
- ۶۲.....۲۴-۱-۲-پرورش اجتماعی در خانواده و وضع اقتصادی
- ۶۳.....۲۵-۱-۲-پرورش اجتماعی در خانواده و موقعیت طبقاتی و اجتماعی
- ۶۵.....۲۶-۱-۲-رشد اجتماعی
- ۶۶.....۲۷-۱-۲-رشد مهارت های اجتماعی
- ۶۷.....۲۸-۱-۲-شایستگی اجتماعی
- ۶۷.....۱-۲۸-۱-۲-شایستگی اجتماعی و عوامل موثر آن
- ۷۰.....۲۹-۱-۲-تعارض (عدم شایستگی) بین والدین و فرزندان

- ۷۳.....۱-۲-۳۰-اعتماد به نفس
- ۷۵.....۱-۲-۳۱-پذیرش اجتماعی
- ۷۶.....۱-۲-۳۱-آسیب شناسی پذیرش اجتماعی
- ۷۷.....۱-۲-۳۱-روانشناسی و پذیرش اجتماعی
- ۸۰.....۱-۲-۳۲-ویکردهای نظری به آموزش رفتارهای اجتماعی فرزندان
- ۸۰.....۱-۲-۳۲-نظریه فروید
- ۸۰.....۱-۲-۳۲-نظریه اریکسون
- ۸۱.....۱-۲-۳۲-نظریه پیازه
- ۸۱.....۱-۲-۳۲-مدل رشد اخلاقی کولبرگ
- ۸۲.....۱-۲-۳۳-دوره نوجوانی
- ۸۲.....۱-۲-۳۳-ویژگیهای عمومی دوران نوجوانی
- ۸۳.....۱-۲-۳۳-عوامل مهم در اجتماعی شدن نوجوانان
- ۸۳.....۱-۲-۳۳-والدین
- ۸۳.....۱-۲-۳۳-رسانه های گروهی
- ۸۳.....۱-۲-۳۳-همسالان
- ۸۴.....۱-۲-۳-مدرسه
- ۸۴.....۱-۲-۳۳-مذهب
- ۸۴.....۱-۲-۳۳-اجتماعی شدن و تاثیر والدین
- ۸۶.....۱-۲-۳۳-نوجوان و خانواده
- ۸۸.....۱-۲-۳۳-ارتباط بین والد-نوجوان
- ۹۱.....۱-۲-۳۳-انتظارات نوجوانان از والدین
- ۹۳.....۲-۲-بررسی پژوهش های انجام شده پیرامون موضوع تحقیق
- ۹۳.....۱-۲-۲-پژوهش های داخلی
- ۹۸.....۲-۲-۲-پژوهش های خارجی
- ۱۰۲.....جمع بندی فصل دوم

فصل سوم : روش پژوهش

-
- ۱-۳- روش تحقیق ۱۰۶
- ۲-۳- جامعه‌ی آماری ۱۰۶
- ۳-۳- نمونه و روش نمونه گیری ۱۰۶
- ۴-۳- روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها ۱۰۷
- ۳-۴-۱- پرسشنامه‌ی شیوه‌های فرزندپروری ۱۰۷
- ۳-۴-۲- پرسشنامه‌ی شایستگی‌های اجتماعی فرزند - والدین ۱۰۷
- ۳-۴-۳- پرسشنامه‌ی پذیرش اجتماعی ۱۰۸
- ۳-۵- روش تجزیه و تحلیل آماری ۱۰۸
- ۳-۶- ملاحظات اخلاقی ۱۰۹

فصل چهارم : یافته‌های پژوهش

-
- ۴-۱- داده‌های توصیفی ۱۱۱
- ۴-۲- بررسی فرض نرمال ۱۱۲
- ۴-۳- یافته‌های استنباطی ۱۱۳
- ۴-۳-۱- فرضیه اول: بین شیوه‌های فرزند پروری با پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان پایه نهم رابطه معناداری وجود دارد. ۱۱۳
- ۴-۳-۲- فرضیه دوم: بین شایستگی‌های اجتماعی فرزند-والد با پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان پایه نهم رابطه معناداری وجود دارد. ۱۱۳
- ۴-۳-۳- فرضیه سوم: پیش‌بینی میشود پذیرش اجتماعی از طریق شیوه‌های فرزند پروری دانش‌آموزان پایه نهم افزایش یابد. ۱۱۴
- ۴-۳-۴- خلاصه ۱۱۵

فصل پنجم : نتایج و پیشنهادات

-
- ۵-۱- نتایج تحقیق و بحث و بررسی ۱۱۷
- فرضیه اول پژوهش: بین شیوه‌های فرزندپروری و پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. ۱۱۷

- فرضیه دوم پژوهش: بین شایستگی های اجتماعی فرزند والد با پذیرش اجتماعی دانش آموزان رابطه وجود دارد. ۱۱۹.....
- ۵-۲- یافته های فرعی پژوهش ۱۲۰.....
- ۵-۳- محدودیت های پژوهش ۱۲۱.....
- ۵-۴- پیشنهادات کاربردی ۱۲۲.....
- ۵-۵- پیشنهادات برای پژوهش های بعدی ۱۲۲.....

پیوست ها

-
- پیوست الف : پرسشنامه ها ۱۲۴.....
- پرسشنامه الف-۱: پذیرش اجتماعی ۱۲۴.....
- پیوست الف-۲: پرسشنامه ی رفتار شایستگی اجتماعی - تعارض ۱۲۹.....
- پیوست الف-۳: پرسشنامه ی شیوه های فرزندپروری بامریند ۱۳۲.....
- پیوست ب: روایی و پایایی ابزار پژوهش ۱۳۶.....
- منابع..... ۱۳۸.....

فهرست جداول

- جدول ۱-۲- مزایای پرورش کودک اجتماعی ۵۶
- جدول ۱-۴- مقادیر شاخص‌های توصیفی در خصوص متغیرهای تحقیق ۱۱۱
- جدول ۲-۴- نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنف (K-S) برای بررسی پذیره نرمال بودن ۱۱۲
- جدول ۳-۴- ضریب همبستگی پیرسون بین شیوه‌های فرزند پروری و پذیرش اجتماعی ۱۱۳
- جدول ۵-۴- ضریب همبستگی چندگانه بین شیوه‌های فرزند پروری با پذیرش اجتماعی ۱۱۴
- جدول ۶-۴- رگرسیون چندگانه (گام به گام) پیش بینی پذیرش اجتماعی بر حسب شیوه‌های فرزندپروری ۱۱۴
- جدول ۷-۴- ضریب همبستگی چندگانه بین شایستگی‌های اجتماعی با پذیرش اجتماعی ۱۱۵
- جدول ۸-۴- رگرسیون پیش بینی پذیرش اجتماعی بر حسب شایستگی‌های اجتماعی فرزند-والد ۱۱۵

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

انسانها در بدو تولد همچون کاغذی سفیدند که هنوز چیزی بر آن نوشته نشده است و هر آنچه بر آنها بنویسیم در آینده همان را خواهیم خواند. بعبارت دیگر شخصیت اجتماعی و فرهنگی فرزندان توسط رسانه‌ها، خانواده، مدرسه و محیط‌های اجتماعی دیگر ساخته می‌شود. عملکرد و تأثیر این منابع بر افراد یکسان نیست، اما براساس نتایج تحقیقات بیشترین تأثیر در روند جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری انسان و در نتیجه شخصیت روانی و فرهنگی او تا قبل از ۶ سالگی پایه‌ریزی می‌شود و افراد این زمان را بیشتر در خانواده می‌گذرانند. در مواقعی که خانواده بتواند با روابط آموزشی صحیح فرزند را به سمت خود جذب کند، تأثیر نیروهای دیگر به حداقل خواهد رسید (منادی، ۱۳۸۴).

ارتباط والدین و فرزندان از جمله موارد مهمی است که سالها نظر صاحب‌نظران و متخصصان تعلیم و تربیت را به خود جلب کرده است. خانواده نخستین پایگاهی است که پیوند بین کودک و محیط اطراف او را بوجود می‌آورد. کودک در خانواده پندارهای اولیه را درباره‌ی جهان فرا می‌گیرد، از لحاظ جسمی و ذهنی رشد می‌یابد، شیوه‌های سخن گفتن را می‌آموزد، هنجارهای اساسی رفتار را یاد می‌گیرد و سرانجام نگرشها، اخلاق و روحیاتش شکل می‌گیرد و به عبارتی اجتماعی می‌شود (حسینی نسب، احمدیان و روانبخش، ۱۳۸۴).

رابطه‌ی والدین با فرزندان یا شیوه‌های فرزندپروری در گذر از اعمالی است که اهداف گوناگون را دربر دارد. تربیت اخلاقی و روانی، شناسایی، رشد و پیشرفت استعدادهای فرزندان، آموزش مهارت‌های اجتماعی، آشنا

کردن با قوانین و هنجارهای جامعه از دید والدین از جمله‌ی این اهداف هستند. پارسونز^۱ نیز دو کارکرد اساسی یعنی اجتماعی کردن و شکوفایی شخصیت فرزند را برای خانواده در نظر می‌گیرد (اعزازی، ۱۳۷۶، نقل از منادی، ۱۳۸۴).

بدون تردید خانواده و چگونگی روابط میان اعضای خانواده و کیفیت روابط والدین با فرزندان در شکل‌گیری شخصیت و رشد اجتماعی، عاطفی و عقلانی فرزندان نقش و اهمیت فراوانی دارد.

همانطور که سهرابی و حسنی (۱۳۸۶) عنوان می‌کنند که شیوه‌های فرزندپروری والدین هم یک عامل ایجادکننده و هم یک عامل بازدارنده‌ی رفتارهای ضداجتماعی در نوجوانان است. مطالعاتی که نشان داده‌اند رفتارهای ضداجتماعی در اثر شیوه‌های فرزندپروری نامناسب افزایش می‌یابند، بیشتر بر شیوه‌های فرزندپروری استبدادی یا سهل‌گیر تأکید دارند.

اثرات و نفوذ خانواده در رشد کودک و نوجوان بی‌شمار است. خویشن پنداری و احساس ارزشمندی نوجوانان از نگرشهای اعضای خانواده نسبت به او نشأت می‌گیرد. هرگاه والدین در هر یک از مراحل رشد به کودک مسئولیتی در خور توانش بدهند، به تدریج درباره‌ی خود به عنوان یک فرد قابل اعتماد و شایسته می‌اندیشد. اگر والدین صادقانه به او محبت کنند، او دوست داشتن دیگران و یاری رساندن به دیگران را یاد می‌گیرد و بالاخره اگر والدین از اعتماد او نسبت به استقلال یافتن جلوگیری بعمل نیاورند، او قادر خواهد بود در خلال دوره‌ی نوجوانی به درجه و میزان لازمی از آزادی دست یابد و به تدریج خود را از وابستگی کودکانه رها سازد (نوابی نژاد، ۱۳۷۳).

تمامی این موارد در نهایت به افزایش شایستگی اجتماعی فرزند می‌انجامد. همانطور که ابوالقاسمی و همکاران (۱۳۹۰) شایستگی اجتماعی را توانایی عملکرد اسنان در اجرای استقلال شخصی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، توانایی مراقبت از خود و یاری رساندن به دیگران می‌دانند.

^۱- Parsons